НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ

СВІТ ДИДАКТИКИ:
ДИДАКТИКА В СУЧАСНОМУ СВІТІ

12-13 травня

2026

Електронне видання

Збірник матеріалів

VI МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ

100 років Інституту педагогіки НАПН України

Національна академія педагогічних наук України
Міністерство освіти і науки України
Відділення загальної середньої освіти і
цифровізації освітніх систем НАПН України
Інститут педагогіки НАПН України
Державний педагогічний університет імені Іона Крянге в Кишиневі (Республіка Молдова)
Міжнародна академія прикладних наук в Ломжі (Республіка Польща)
Університет природничих наук у Варшаві (Республіка Польща)
Інститут україністики Варшавського університету (Республіка Польща)
Резекненська академія Ризького технічного університету (Латвійська Республіка)
Латвійський університет біонаук і технологій (Латвійська Республіка)
Грузинський міжнародний університет (Грузія)
Промисловий, технічний й автомобільний заклад
профільної середньої освіти в Їглаві (Чеська Республіка)
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
Рада молодих вчених НАПН України

Збірник матеріалів

VI МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ

ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ

«СВІТ ДИДАКТИКИ: ДИДАКТИКА В СУЧАСНОМУ СВІТІ»

Електронне видання

До 100-річчя заснування
Інституту педагогіки НАПН України

Київ
Інститут педагогіки НАПН України
2026

УДК 37.02(063)

Рекомендовано до друку вченою радою Інституту педагогіки НАПН України
(протокол № 7 від 18 червня 2026 року)

ЕКСПЕРТ:
Головко Микола Васильович, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заступник директора з наукової роботи Інституту педагогіки НАПН України.

РЕЦЕНЗЕНТ:
Василишина Наталія Максимівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри іноземних мов та перекладу Державного некомерційного підприємства Державний університет «Київський авіаційний інститут».

ЗА НАУКОВОЮ РЕДАКЦІЄЮ
доктора педагогічних наук, професора, дійсного члена НАПН України
Топузова Олега Михайловича,
доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента НАПН України
Малихіна Олександра Володимировича.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:
Арістова Наталія Олександрівна, доктор педагогічних наук, професор;
Калініна Людмила Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор;
Попов Роман Анатолійович, доктор педагогічних наук, доцент, старший дослідник;
Ліпчевська Інна Леонідівна, доктор філософії в галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка», старший дослідник;
Павельчук Марина Олександрівна, кандидат педагогічних наук, доцент;
Тетик Валентина Романівна.

Світ дидактики: дидактика в сучасному світі [Електронний ресурс] : зб. матеріалів VI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції [за наук. ред. доктора педагогічних наук, професора, дійсного члена (академіка) НАПН України Топузова О. М.; доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента НАПН України Малихіна О. В.] ; Ін-т педагогіки НАПН України. – Київ : Інститут педагогіки НАПН України, 2026. – 319 с.
ISBN 978-617-9006-32-6
DOI: https://doi.org/10.32405/978-617-9006-32-6-2026-319

До збірника увійшли матеріали учасників VI Міжнародної науково-практичної конференції «Світ дидактики: дидактика в сучасному світі» (12–13 травня 2026 р.).

У матеріалах конференції розглянуто питання теорії і методології сучасних дидактичних процесів; організації освітнього процесу в Україні в умовах воєнного стану; компенсації освітніх втрат в умовах воєнного стану в Україні та повоєнний період (інноваційні підходи, технології, моделі, методики, методи і засоби навчання); психолого-дидактичних проблем організації освітнього процесу в умовах інформаційного суспільства; тенденцій розвитку сучасної дидактики (зарубіжний досвід); трансформаційних процесів в освіті XXI століття (дистанційне та змішане навчання); інноваційних підходів, технологій, методик, методів, прийомів і засобів навчання.
Збірник адресовано науковцям, науково-педагогічним працівникам, педагогам, докторантам, аспірантам, студентам.

УДК 37.02(063)

За зміст публікацій, достовірність інформації, цитат, покликань на літературні джерела відповідальність несуть автори.

ISBN 978-617-9006-32-6 © Інститут педагогіки НАПН України, 2026

Оліяр М. П.
УНІВЕРСАЛЬНИЙ ДИЗАЙН ЯК СУЧАСНА СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ОСВІТИ.....253

Панас С. Г., Данильчук В. Р.
ДЕБАТИ ЯК ІНТЕРАКТИВНИЙ ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ.....256

Рябець С. І., Шахмін М. С.
ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ЗМІСТУ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ: 3D-АСПЕКТ 260

Савченко Л. Л., Островерх Є. Є., Савченко Д. Р.
ОРГАНІЗАЦІЯ ПЕРСОНАЛІЗОВАНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ.....262

Савчук А. В.
РОЗВИТОК ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ ЗАСОБАМИ ІНСТРУМЕНТІВ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ (НА ПРИКЛАДІ GEOGEBRA) 267

Симчак Р. В., Сорока О. В., Франюк П. В
ДИДАКТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЦИФРОВИХ ЛАБОРАТОРІЙ І ВІРТУАЛЬНИХ СИМУЛЯЦІЙ У ФОРМУВАННІ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИХ УМІНЬ УЧНІВ.....270

Старик О. В.
БІНАРНЕ ЗАНЯТТЯ ЯК ФОРМА ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ 273

Столяренко Ок. В., Столяренко Ол. В.
ПРОЄКТНЕ НАВЧАННЯ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ МЕТОД ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАГІСТРІВ 276

Тафінцева С. І., Мотозюк Л. М.
ТЕХНОЛОГІЯ «АКВАРІУМ» У ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ «ПСИХОЛОГІЧНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ З ПРАКТИКУМОМ»: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ РЕФЛЕКСІЇ.....279

Тимчина Н. С.
ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО ТА ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ. 282

Трейтяк Д. В.
ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ АКТИВНОЇ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ПОЗИЦІЇ У СТАРШОКЛАСНИКІВ.....285

Худан М. Ю.
МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ AI-СТІЙКОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАСОБАМИ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИХ ЗАДАЧ З ФІЗИКИ У ПРОФІЛЬНІЙ ШКОЛІ289

Симчак Р. В.
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
(Тернопіль, Україна)
Сорока О. В.
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
(Тернопіль, Україна)
Франюк П. В.
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
(Тернопіль, Україна)

ДИДАКТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЦИФРОВИХ ЛАБОРАТОРІЙ І ВІРТУАЛЬНИХ СИМУЛЯЦІЙ У ФОРМУВАННІ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИХ УМІНЬ УЧНІВ

Сучасний етап розвитку освіти характеризується глибокими трансформаційними процесами, зумовленими цифровізацією суспільства, інтеграцією інформаційно-комунікаційних технологій у всі сфери діяльності людини та орієнтацією на компетентнісний підхід до навчання. У цьому контексті особливої актуальності набуває модернізація змісту і методики навчання природничих дисциплін, зокрема хімії, яка традиційно базується на експериментальній діяльності (Браславська & Озерова, 2024).

Хімічний експеримент є не лише засобом ілюстрації теоретичних положень, але й основним інструментом формування наукового мислення, дослідницьких умінь та пізнавальної самостійності учнів. Саме через експеримент учні оволодівають навичками спостереження, аналізу, узагальнення, встановлення причинно-наслідкових зв’язків, що є необхідними для формування цілісної наукової картини світу. Водночас формування експериментальних умінь вимагає систематичної, різнопланової та практично орієнтованої діяльності, що не завжди може бути повною мірою реалізовано в умовах сучасної школи (Бабенко & Харченко, 2022).

У сучасних умовах функціонування української освіти процес формування експериментальних умінь значно ускладнюється низкою об’єктивних чинників. Окрім традиційних проблем, пов’язаних із недостатнім матеріально-технічним забезпеченням закладів освіти, обмеженим доступом до реактивів і обладнання, а також підвищеними вимогами до безпеки проведення хімічних дослідів, суттєвий вплив має ситуація, спричинена воєнними діями на території України.

Воєнний стан зумовив значні обмеження в організації освітнього процесу: частковий або повний перехід на дистанційне та змішане навчання, пошкодження або втрата матеріально-технічної бази закладів освіти, перебої з електропостачанням і доступом до обладнаних лабораторій, а також необхідність дотримання безпекових умов (перебування в укриттях тощо). У

таких умовах проведення повноцінного хімічного експерименту часто стає неможливим або значно обмеженим.

Таким чином, виникає суперечність між необхідністю забезпечення якісної експериментальної підготовки учнів і реальними умовами функціонування сучасної школи, зокрема в умовах воєнного стану. Це зумовлює потребу у пошуку ефективних інноваційних підходів до організації навчального експерименту.

Одним із перспективних напрямів є використання цифрових лабораторій та віртуальних симуляцій. Вони забезпечують можливість моделювання хімічних процесів, організації дослідницької діяльності учнів у дистанційному форматі, а також створюють безпечне освітнє середовище.

Проблема використання цифрових технологій у навчанні природничих дисциплін є предметом активних наукових досліджень як у вітчизняній, так і в зарубіжній педагогічній науці. У контексті модернізації освіти значна увага приділяється впровадженню інформаційно-комунікаційних технологій, розвитку STEM-освіти та формуванню дослідницьких компетентностей учнів (Кривов'яз та ін., 2025).

У працях українських науковців розкрито теоретико-методичні засади цифровізації освітнього процесу, обґрунтовано роль цифрових засобів у підвищенні ефективності навчання, а також визначено їх вплив на формування ключових і предметних компетентностей. Зокрема, досліджується потенціал цифрових лабораторій як засобу організації навчального експерименту, що забезпечує інтеграцію теоретичних знань і практичної діяльності учнів (Stepanyuk et al., 2024; Кривов'яз та ін., 2025).

Зарубіжні дослідження акцентують увагу на використанні віртуальних лабораторій і симуляцій як ефективного інструменту навчання, що дозволяє моделювати складні наукові процеси та забезпечує безпечне освітнє середовище. У роботах науковців доведено, що застосування віртуальних симуляцій сприяє глибшому розумінню навчального матеріалу, розвитку критичного мислення та підвищенню навчальної мотивації учнів (Shambare & Simuja, 2024).

Особливий інтерес становлять дослідження, присвячені змішаному навчанню, у межах якого поєднуються традиційні експерименти з цифровими інструментами. Такий підхід забезпечує більш повне формування експериментальних умінь, оскільки дозволяє одночасно розвивати як практичні, так і аналітичні складники діяльності (Stepanyuk et al., 2024).

Водночас аналіз наукових джерел свідчить, що питання комплексного використання цифрових лабораторій і віртуальних симуляцій саме у формуванні експериментальних умінь учнів з хімії потребує подальшого дослідження, особливо в аспекті їх дидактичної інтеграції.

Ефективність формування експериментальних умінь учнів засобами цифрових лабораторій і віртуальних симуляцій залежить від дотримання певних педагогічних умов, які забезпечують результативність їх інтеграції в освітній процес.

Однією з ключових умов є раціональне поєднання традиційного та цифрового експерименту. Використання лише віртуальних засобів не може

повністю замінити практичну діяльність учнів, тому доцільним є їх взаємодоповнення, що дозволяє забезпечити комплексний розвиток експериментальних умінь.

Важливе значення має методично обґрунтований добір цифрових ресурсів відповідно до змісту навчального матеріалу, вікових особливостей учнів і дидактичної мети уроку. Цифрові інструменти повинні використовуватися не як самоціль, а як засіб досягнення навчальних результатів.

Необхідною умовою є також підготовленість учителя до використання цифрових технологій, що передбачає володіння відповідними цифровими компетентностями, уміння організовувати навчальну діяльність учнів у цифровому середовищі та інтегрувати інноваційні технології у структуру уроку.

Суттєвим чинником ефективності є активізація пізнавальної діяльності учнів через використання дослідницьких завдань, проблемних ситуацій і проєктної діяльності. Це сприяє формуванню не лише експериментальних умінь, а й критичного мислення та творчого підходу до навчання.

В умовах дистанційного або змішаного навчання, зумовленого сучасними викликами, зокрема воєнним станом, особливого значення набуває забезпечення доступності цифрових ресурсів, гнучкості організації навчання та підтримки зворотного зв’язку з учнями.

У межах магістерського дослідження, з метою теоретичного узагальнення та систематизації підходів до використання цифрових лабораторій і віртуальних симуляцій у навчанні хімії, нами розроблено модель формування експериментальних умінь учнів засобами цифрових технологій.

Запропонована модель має структурно-логічний характер і відображає взаємозв’язок між основними компонентами освітнього процесу, що забезпечують формування експериментальних умінь у сучасних умовах, зокрема в умовах цифровізації та обмежень, спричинених воєнним станом.

Центральним елементом є цільовий компонент, який передбачає формування експериментальних умінь учнів як складової їхньої предметної та дослідницької компетентності. Змістово-операційний компонент моделі представлений двома взаємодоповнювальними напрямами: використанням цифрових лабораторій та віртуальних симуляцій.

Ключовою складовою моделі є інтеграційний блок, який передбачає поєднання зазначених підходів у межах змішаного навчання.

Результативний компонент моделі відображає сформованість експериментальних умінь учнів, що проявляється у здатності самостійно планувати і проводити експерименти, аналізувати результати та робити обґрунтовані висновки. Водночас результатом є розвиток дослідницької компетентності, що включає критичне мислення, пізнавальну активність і готовність до наукового пошуку.

Використання цифрових лабораторій і віртуальних симуляцій є ефективним засобом формування експериментальних умінь учнів у навчанні хімії. Їх інтеграція у змішане навчання забезпечує доступність, безпечність і наочність експериментальної діяльності, що є особливо актуальним в умовах воєнного стану в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Бабенко, О. М., & Харченко, Ю. В. (2022). Хімічний експеримент в умовах дистанційної освіти. Актуальні питання природничо-математичної освіти, 1(19), 123–131.

Браславська, О., & Озерова, Л. (2024). Цифровізація освіти: данина часу чи потреба сучасного суспільства. Проблеми підготовки сучасного вчителя, (1(29)), 74–82. https://doi.org/10.31499/2307-4914.1(29).2024.305098

Кривов'яз, А. О., Кохан, О. П., & Сливка, М. В. (2025). Віртуальні хімічні лабораторії, як альтернатива шкільного хімічного експерименту. Наук. вісник Ужгород. ун-ту (Сер. Хімія), 1 (53), 75–82. https://doi.org/10.24144/2414-0260.2025.1.75-82

Shambare, B., & Simuja, C. (2024). Exploring the Integration of Virtual Laboratories in Science Education. International Journal of Virtual and Personal Learning Environments, 14(1), 1–19. https://doi.org/10.4018/ijvple.348957

Stepanyuk, A., Soroka, O., Olendr, T., Mishchuk, N., Hrytsai, N., Yagenska, H., Zhyrska, H., Barna, L., Moskalyuk, N., Hladiuk, M., & Symchak, R. (2024). Implementation of modern trends of Ukrainian educational policy in the process of future natural sciences teachers training. Journal of Infrastructure, Policy and Development, 8(11). https://doi.org/ https://doi.org/10.24294/jipd.v8i11.9072

Старик О. В.
Відокремлений структурний підрозділ
Кам'янець-Подільський фаховий коледж
НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»
(Кам'янець-Подільський, Україна)

БІНАРНЕ ЗАНЯТТЯ ЯК ФОРМА ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ В ІНКЛЮЗИВНОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Забезпечення конституційних прав і державних гарантій кожного громадянина на здобуття якісної освіти є пріоритетом освітньої політики в Україні. Як зазначається в Законі України «Про освіту», громадяни мають право на безоплатну освіту в державних і комунальних навчальних закладах, незалежно від статі, раси, національності, соціального й майнового стану, роду та характеру занять, світоглядних переконань, ставлень до релігії, віросповідання, місця проживання, стану здоров'я, особливих освітніх потреб та інших ознак (Верховна Рада України, 2017). Метою сучасної освіти є всебічний розвиток соціально-активної особистості, здатної до свідомого суспільного вибору, успішної самореалізації життєвих компетентностей.

Особи з обмеженими можливостями потребують особливої підтримки з боку держави, тому, у зв'язку з цим, одним із пріоритетних завдань сучасної системи освіти є розроблення та впровадження ефективних шляхів і засобів її вдосконалення та модернізації. Важливого значення набуває застосування інноваційних технологій навчання, виховання й розвитку осіб з особливими освітніми потребами, забезпечення їхньої соціальної реабілітації, а також упровадження та розвиток моделей інклюзивного навчання.

Інклюзивне навчання – це спосіб освіти, коли здобувачі вищої освіти з особливими освітніми потребами навчаються в загальноосвітньому просторі, задовольняючи, в повному обсязі, власні освітні потреби відповідно до здібностей і можливостей (Ковальчук, 2018, с. 4). Метою інклюзивного